

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

АГРАРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньо-наукової програми «**Менеджмент**»
за спеціальністю **073 «Менеджмент»**

на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

Суми – 2023

Розробник: А Орехова Орехова А.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

(підпис)

(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової	протокол від 05 червня 2023 р. № 14
	Завідувач кафедри <u>А Орехова</u> Альвіна ОРЕХОВА (підпис) (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми А Красів Красівський Д.В.
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма Л Лищенко Маргарита ЛИШЕНКО
(підпис) (ПІБ)

Завідувач відділу аспірантури та докторантури, де реалізується освітня програма:

(ПІБ)

Світлана ЯРОЦУК

(ПІБ)

Степаненко Н.В.

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації

(підпис)

(ПІБ)

Н. Баранік

Надія БАРАНІК

Зареєстровано в електронній базі: дата: 15.06 2023 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Аграрний менеджмент			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Обов'язковий освітній компонент для освітньо-наукової програми «Менеджмент» спеціальності 073 Менеджмент			
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)				
6.	Рівень НРК	8 рівень НРК			
7.	Семестр та тривалість вивчення	Денна / Заочне 3 семестр, 10 тижнів			
8.	Кількість кредитів ЄКТС	3 кредитів ЄКТС			
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття)			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	
		16	14		
10.	Мова навчання	українська			
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової Орехова А.І. Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 302е			
11.1	Контактна інформація	м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 160, факультет Економіки і менеджменту, кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової (ауд. 302е, 303е); email - alva88@ukr.net			
12.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент «Аграрний менеджмент» спрямований на формування у здобувачів освітнього ступеня Доктора філософії сучасного системного та ризикоорієнтованого мислення, поглиблення фундаментальних знань у сфері управління аграрною організацією, набуття компетенцій результативного управління аграрною організацією на засадах сталого розвитку.			
13.	Мета освітнього компонента	формування у здобувачів освітнього ступеня Доктора філософії загальних компетентностей щодо побудови сучасної структури управління ефективного аграрного підприємства, виявлення факторів визначального впливу на діяльність організацій різних форм власності, формування нового погляду на проблеми менеджменту аграрного підприємства з			

		позицій сталого розвитку.
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на вивченні дисципліни «Сучасні теорії та концепції менеджменту».
15.	Політика академічної доброчесності	<p>Політика щодо академічної доброчесності у Сумському національному аграрному університеті визначається документами, представленими на сторінці: https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/</p> <p>Академічна доброчесність здобувачів освітнього ступеня Доктора філософії є важливою умовою для опанування результатами навчання за освітнім компонентом і отримання відповідної оцінки з поточного та підсумкового контролів.</p> <p>У разі порушення здобувачів освітнього ступеня Доктора філософії академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.</p> <p>За порушення академічної доброчесності здобувачів освітнього ступеня Доктора філософії можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); – повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми. <p>Перескладання заліку відбувається з дозволу проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p>
16.	Посилання на курс в Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=5651

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента здобувач вищої освіти очікувано буде здатен	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)		Як оцінюється РНД
	ПРН04.	ПРН05.	
ДРН 1. Знати загальні принципи управління та питання їх використання у практиці управління аграрним підприємством на засадах сталого розвитку	x	x	Тест множинного вибору
ДРН 2. Вміти аналізувати особливості розвитку менеджменту аграрного підприємства в сучасних умовах	x	x	Розв'язок ситуаційних завдань
ДРН 3. Вміти обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту аграрного підприємства	x	x	Індивідуальне завдання
ДРН 4. Мати навички аналітичного мислення, розвитку здібностей до самостійного прийняття управлінських рішень та їх реалізації	x	x	Індивідуальне розрахунково-аналітичне завдання
ДРН 5. Мати навички здійснювати управління трудовими, матеріальними, фінансовими ресурсами аграрного підприємства; обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації; формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички	x	x	Індивідуальне завдання

ПРН04. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів.

ПРН05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.

**1. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
(ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)**

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу денна / заочна				Рекомендована література
	Аудиторна робота			Самостійна робота	
	Лк	П.з. / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Менеджмент у системі економічних відносин аграрних підприємств 1. Сутність аграрного менеджменту, його функції, роль та принципи функціонування 2. Вплив основних економічних законів на аграрний менеджмент та сільське господарство 3. Особливості менеджменту за різних організаційно-правових форм аграрних підприємств 4. Внутрішня структура підприємств: економічні механізми її побудови	2	-		4	Основні джерела: 1, 2, 3; Додаткові джерела: 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22; Програмне забезпечення: 1, 2
Тема 2. Прийняття та реалізація управлінських рішень в аграрному виробництві 1. Процес прийняття рішень як основа менеджменту 2. Чинники ризику та невизначеності при прийнятті управлінських рішень 3. Середовище функціонування аграрних підприємств	2	2		8	Основні джерела: 1, 2, 3; Додаткові джерела: 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22; Програмне забезпечення: 1, 2
Тема 3. Планування та контроль в аграрному менеджменті 1. Сутність та функції планування в аграрному менеджменті 2. Стратегічне та бюджетне планування в аграрному менеджменті 3. Сутність та форми контролю в аграрному менеджменті 4. Внутрішньогосподарський контроль аграрних підприємств	2	2		8	Основні джерела: 1, 2, 3; Додаткові джерела: 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22; Програмне забезпечення: 1, 2
Тема 4. Система управління	2	2		8	Основні джерела: 1, 2, 3;

витратами на підприємстві 1. Сутність і завдання системи управління витратами 2. Особливості впровадження системи управління витратами в центрах витрат 3. Особливості впровадження системи управління витратами в центрах прибутку					Додаткові джерела: 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22; Програмне забезпечення: 1, 2
Тема 5. Управління капіталом аграрного підприємства 1. Проблеми матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств 2. Використання власного і позичкового капіталу 3. Організація використання капіталу	2	2		8	Основні джерела: 1, 2, 3; Додаткові джерела: 15, 18, 19, 20, 21; Програмне забезпечення: 1, 2
Тема 6. Фінансовий менеджмент аграрного підприємства 1. Роль і функції фінансового менеджменту на аграрному підприємстві 2. Інвестиційна діяльність на підприємстві 3. Інвестиційне планування 4. Види кредитів та джерела кредитування	2	2		8	Основні джерела: 1, 2, 3; Додаткові джерела: 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22; Програмне забезпечення: 1, 2
Тема 7. Управління трудовими ресурсами аграрного підприємства 1. Основні завдання менеджменту трудових ресурсів 3. Оплата праці працівників 3. Форми стимулювання працівників	2	2		8	Основні джерела: 1, 2, 3; Додаткові джерела: 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22; Програмне забезпечення: 1, 2
Тема 8. Управління маркетинговою діяльністю аграрного підприємства 1. Маркетингове планування в аграрному підприємстві 2. Основні складові процесу ціноутворення 3. Розробка маркетингової стратегії підприємства 4. Проведення маркетингових досліджень	2	2		8	Основні джерела: 1, 2, 3; Додаткові джерела: 16, 17; Програмне забезпечення: 1, 2
Всього	16	14		60	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>здобувач самостійно</u>)
ДРН 1. Знати загальні принципи управління та питання їх використання у практиці управління аграрним підприємством на засадах сталого розвитку	Словесні: - монологічні (пояснення, лекція); - діалогові (бесіда, дискусія). Наочні: - демонстрація (мультимедійний файл)	Дослідницький метод (опрацювання літературних джерел, рекомендованих викладачем, за темою; виконання індивідуального завдання для самостійної роботи)
ДРН 2. Вміти аналізувати особливості розвитку менеджменту аграрного підприємства в сучасних умовах	Словесні: - монологічні (пояснення, лекція); - діалогові (бесіда, дискусія). Наочні: - демонстрація (мультимедійний файл) - Розв'язок ситуаційних завдань	Дослідницький метод (опрацювання літературних джерел, рекомендованих викладачем, за темою; виконання індивідуального завдання для самостійної роботи)
ДРН 3. Вміти обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту аграрного підприємства	Словесні: - монологічні (пояснення, лекція); - діалогові (бесіда, дискусія). Наочні: - демонстрація (мультимедійний файл) Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	Дослідницький метод (опрацювання літературних джерел, рекомендованих викладачем, за темою; виконання індивідуального завдання для самостійної роботи)
ДРН 4. Мати навички аналітичного мислення, розвитку здібностей до самостійного прийняття управлінських рішень та їх реалізації	Словесні: - монологічні (пояснення, лекція); - діалогові (бесіда, дискусія). Наочні: - демонстрація (мультимедійний файл) - Індивідуальні розрахунково-аналітичні завдання	Дослідницький метод (опрацювання літературних джерел, рекомендованих викладачем, за темою; виконання індивідуального завдання для самостійної роботи)
ДРН 5. Мати навички здійснювати управління трудовими, матеріальними, фінансовими ресурсами аграрного підприємства; обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації; формувати та демонструвати лідерські якості та	Словесні: - монологічні (пояснення, лекція); - діалогові (бесіда, дискусія). Наочні: - демонстрація (мультимедійний файл) Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	Дослідницький метод (опрацювання літературних джерел, рекомендованих викладачем, за темою; виконання індивідуального завдання для самостійної роботи)

поведінкові навички		
---------------------	--	--

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Тест множинного вибору	15 / 15%	на 9 тижні
2.	Розв'язок ситуаційних завдань	10 / 10%	кожне практичне заняття
3.	Індивідуальне завдання	20 / 20%	на 8 тижні
4.	Індивідуальне розрахунково-аналітичне завдання	25 балів / 25%	на 10 тижні
5.	Екзамен – письмова робота	30 балів / 30 %	
6.	Всього	100 балів / 100 %	

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	0 балів	1-4 балів	5-8 балів	9-10 балів
Розв'язок ситуаційних завдань	Пасивна участь у роботі.	Участь у роботі, відповіді не є обґрунтованими.	Активна участь у роботі, продемонстровано навички критичного мислення.	Ініціатор та активна участь у роботі, продемонстровано навички критичного мислення, системність знань та креативність.
	0 балів	1-9 балів	10-19 балів	20-25 балів
Індивідуальне розрахунково-аналітичне завдання	Завдання не виконано.	Низький рівень володіння теоретичним матеріалом. Відсутній практичний матеріал дослідження. Висновки носять формальний характер.	Володіння понятійно-категоріальним апаратом, фаховою термінологією, теоретичними знаннями.	Відмінне володіння понятійно-категоріальним апаратом, фаховою термінологією, належний рівень теоретичних знань. Опрацьований практичний матеріал. Сформульовані висновки та перспективи подальших досліджень.
Індивідуальне завдання	0 балів	1-9 балів	10-15 балів	16-20 балів
	Завдання не	Завдання	Завдання	Завдання повністю

	виконано.	виконане, але деякі питання не розкриті, мають місце неточності.	виконане, але мають місце незначні неточності.	виконане, всі питання розкриті.
	0 балів	7-9 балів	10-12 балів	13-15 балів
Тест множинного вибору	Правильно вирішено менше 60 % тестів.	Правильно вирішено 60-75 % тестів.	Правильно вирішено 76-90 % тестів.	Правильно вирішено більше 90 % тестів.

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Настанови викладача в процесі виконання практичних занять	на кожному занятті
2	Перевірка тестів і обговорення результатів тестування	9 тиждень
3	Спостереження за ходом вирішення завдань, обговорення та усні коментарі викладача	на кожному занятті
4	Вирішення та презентація індивідуальних завдань	8 тиждень
5	Контроль за виконанням завдань	на кожному занятті
6	Вирішення та презентація індивідуально-розрахункових завдань	10 тиждень

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники

1. Комарницький І.Ф., Терлецька Ю.О. Антикризове управління підприємством: теорія та практика: навч. посіб. 3-є вид., без змін. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. 2020. 248 с.

2. Мазур К.В., Кубай О.Г. Менеджмент аграрного підприємства : навч. посібник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 284 с.

3. Менеджмент : Підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». – Житомир: Вид-во «Рута», 2021. – 856 с.

6.1.2 Методичне забезпечення

4. Навчально-методичний комплекс «Аграрний менеджмент» в програмі Moodle. <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=5651>

6.1.3 Інші джерела

5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

6. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: www.niss.gov.ua

7. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: www.ukrstat.gov.ua

9. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: minagro.gov.ua/ua

10. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

11. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>

6.2. Додаткові джерела

12. Бушуєв С. Д., Бушуєва Н. С., Язиков Д. В. Менеджмент проєктів розвитку аграрного сектору на принципах циркулярної економіки. *Управління розвитком складних систем*. 2022. Вип. 52. С. 21-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2022_52_5

13. Вуйченко М. Роль процесно-орієнтованого менеджменту в організації бізнес-планування виробництва аграрних підприємств в сучасних умовах. *Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки*. 2022. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2022_1_4

14. Гаврилко І. М. Механізм прийняття та реалізації управлінських рішень на засадах моніторингу та контролю в менеджменті аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Т. 5, № 1. С. 57-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2020_5_1_9

15. Голобородько Т. В., Завада О. П., Йолкін А. М., Мірошніченко О. А. Адаптивний менеджмент ефективності землекористування аграрних підприємств в умовах диджиталізації та логістичних загроз. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2023. № 3. С. 29-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apie_2023_3_7

16. Лищенко М., Орехова А., Полятикіна Л., Хромушина Л., & Полятикін В. (2023). Mathematical approach to the formation of a methodological basis of economic rationality of interaction of elements of the system of logistics management in agriculture. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(50), 185–201. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.50.2023.4048>

17. Логоша Р. В., Пронько Л. М. Маркетинг-менеджмент у системі управління аграрних підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 3. С. 77-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2022_3_7

18. Лупенко Ю.О., Скидан О.В., Вітвіцький В.В., Малік М.Й. Теоретичні та методичні засади управління продуктивністю: монографія / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 108 с.

19. Міньковська А. В., Молчанов А. С. Теоретичні аспекти інноваційного менеджменту в підвищенні ефективності діяльності аграрного підприємства. *Бізнес Інформ*. 2023. № 8. С. 295-300.

20. Орехова А. І. Управлінська звітність як інструмент корпоративного управління та контролю. *Підприємництво і торгівля : збірник наукових праць*. 2020. Випуск № 27.

21. Полтавець А. М. Інституціональні засади побудови механізмів управління земельними ресурсами в системі менеджменту аграрних підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2021. № 4. С. 50-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apie_2021_4_11

22. Трансформація менеджменту бізнес-організацій: сучасні тренди та виклики : монографія / за заг. Ред. Сагайдака М.П., Соболевої Т.О. Київ: КНЕУ, 2021. 378 с.

6.3. Програмне забезпечення

1. Пакет програмних продуктів Microsoft Office.

2. Програмне забезпечення (для забезпечення дистанційного навчання, Zoom, Moodle).